

RAN-3136

Third Year B.A. (Sem. VI) Examination

October / November - 2019

Sanskrit Paper - XXII

(Core Compulsory)

कृति: केशवमिश्र प्रणिता – तर्कभाषा

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

Third Year B.A. (Sem. VI)

Name of the Subject :

Sanskrit Paper - XXII

Subject Code No.: 3 1 3 6

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર. ૧. ટૂંકમાં જવાબ લખો: (ગમે તે પાંચ) (૧૦)

Q. 1. Write answer briefly: (any five) (10)

- ૧) ન્યાયદર્શન અને વૈશેષિકદર્શન ના પ્રણેતા કોણ છે? નામ જણાવો.
1. Who are the pioneers of ન્યાયદર્શન and વૈશેષિકદર્શન ? Give their names.
- ૨) ભાષ્યકાર વાત્સ્યાયને બતાવેલી ન્યાયશાસ્ત્રની ત્રણ પ્રવૃત્તિઓ જણાવો.
2. Give the three activities of ન્યાયશાસ્ત્ર mentioned by scholiast Vatsyayan.
- ૩) ન્યાયસૂત્ર મુજબ કારણના કેટલા વિભાગો છે? ક્યા ક્યા?
3. According to Nyaysutra, how many parts of કારણમ્ are there?
Which are they?
- ૪) પ્રત્યક્ષ પ્રમાણનાં કેટલા પ્રકાર છે? ક્યા ક્યા?
4. How many parts of પ્રત્યક્ષ પ્રમાણમ્ are there? Which are they?
- ૫) ન્યાયદર્શન મુજબ અનુમાન કેટલા પ્રકારનું છે? પ્રકારો જણાવો.
5. According to ન્યાયદર્શન how many parts of અનુમાનમ્ are there?
Give the parts name.

- ૬) હેત્વાભાસનાં કેટલા પ્રકારો છે? કોઈ પણ બે પ્રકારો જણાવો.
 6. How many types of હેત્વાભાસ are there? Write any two types.
 ૭) વિતણ્ડા નો ઉદ્દેશ જણાવો.
 7. Mention the aim of વિતણ્ડા.

પ્ર. ૨. અ) કોઈ પણ બે સાનુવાદ વિવરણ કરો. (૦૮)

Q. 2. a) Write translation and interpretation of any Two of the following. (08)

- ૧) લક્ષણં ત્વસાધારણધર્મવચનમ્। યથા ગોઃ સાસ્નાદિમત્ત્વમ્।
 ૨) યથાર્થનુભવઃ પ્રમા। યથાર્થજ્ઞાનયથાર્થાનાં
 સંશયવિપર્યયતર્કજ્ઞાનાનાં નિરાસઃ।
 ૩) યસ્ય કાર્યાત્ પૂર્વભાવો નિયતોડનન્યથાસિદ્ધશ્ચ તત્કારણમ્।
 ૪) વાક્યં ત્વાકાઙ્ક્ષાયોગ્યતાસન્નિધિમતાં પદાનાં સમૂહઃ।

પ્ર. ૨. બ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક) (૦૫)

Q. 2. b) Write short note. (any one) (05)

- ૧) ષોઢા ઇન્દ્રિયસંનિકર્ષઃ।
 ૨) ઉપમાનપ્રમાણમ્।

પ્ર. ૩. ન્યાયદર્શનનો ઉદ્ભવ-વિકાસ દર્શાવી, ન્યાયદર્શન આચાર્ય પરંપરા વિશે વિસ્તારથી લખો. (૧૩)

Q. 3. Describe the origin-development of ન્યાયદર્શન and write in details about the આચાર્યપરંપરા of ન્યાયદર્શન (13)

અથવા / OR

પ્ર. ૩. ટૂંકનોંધ લખો. (૧૩)

Q. 3. Write short notes. (13)

- (૧) હેત્વાભાસ
 (૨) છલ - જાતિ - નિગ્રહસ્થાનાનિ।

પ્ર. ૪. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો. (૧૪)

Q. 4. Translate into Sanskrit any two of the following. (14)

- ૧) આ તળાવ છે. તળાવના તીરે એક વૃક્ષ છે. એક દિવસ વૃક્ષની શાખામાં એક કબૂતર બેસે છે. ત્યારે એક કીડી વૃક્ષની ડાળી પરથી તળાવના પાણીમાં પડે છે. ત્યારે કબૂતર કીડીને પાણીમાં જુએ છે. ત્યારે કબૂતરના હૃદયમાં દયા ઉત્પન્ન થાય છે. તે દયાથી તેની પાસે પાંદડું ફેંકે છે. પછી કીડી પાંદડાં ઉપર બેસે છે. તળાવના મોજાઓ તે પાંદડાને કિનારા પર લાવે છે. કીડી પોતાના ઘરે જાય છે અને કબૂતરને ધન્યવાદ આપે છે.

1. This is a pond. There is a tree on the bank of a pond. Once a pigeon sits on the branch of a tree. At that time one ant falls in the water of a pond from the branch of a tree. Then a pigeon sees an ant in the water. There arose mercy in the heart of a pigeon. It throws leaves near it (ant) out of mercy. Then the ant ascends on the leaf. The waves of the pond bring that leaf to the bank. Afterwards the ant goes to her home and gives congratulations to the pigeon.
- ૨) એક દિવસ એક કાગડો વનમાં આમ તેમ ભ્રમતો હતો ત્યારે તે તરસ્યો થયો. તેથી પાણી પીવા માટે આમ તેમ ભ્રમવા લાગ્યો પણ કોઈ જગ્યાએથી પાણી મળ્યું નહિ. થોડા સમય પછી ખેડૂતનાં વાડામાં તે એક ઘડો જુએ છે. પછી ઘડાની પાસે જાય છે. થોડા સમય સુધી તે ત્યાં અહીં તહીં ફરે છે. ત્યાર પછી તે ઘડાના મુખ ઉપર બેસે છે. પછી તે ઘડામાં થોડું પાણી જુએ છે. પાણી પીવા માટે તે ચાંચથી પ્રયત્ન કરે છે પરંતુ ઘડાનું ટીપું પણ તેને મળતું નથી. છતાં પણ પાણી પીવા માટે તે પ્રયત્ન કરવાનું છોડતો નથી. પછી તે કાગડો એક ઉપાય વિચારે છે.
2. Once a crow is wandering here and there. At that time it becomes thirsty. Therefore, it wanders here and there but it does not get water from anywhere. After sometime it sees one pot in farmer's courtyard. Afterwards it goes near the pot. It wanders here and there for some time. Afterwards it sits on the mouth of the pot. Then it sees little water in the pot. It tries to drink water with its beak but it does not reach the level of water in the pot and does not get even a drop water in the pot. Yet it does not abandoned its effort to drink water. Afterwards that crow thinks of one trick.
- ૩) સૂર્યના ઉદય અને અસ્ત સમયે આકાશ લાલ હોય છે. સવારે પક્ષીઓ વનમાં બગીચામાં અને વાડીમાં ગાય છે ત્યારે ભ્રમરાઓ પુષ્પો અને લતાઓ ઉપર ગુંબે છે. તે ભ્રમરાઓ પુષ્પો ઉપર બેસે છે અને રસ પીએ છે. ઉપવન અને બગીચામાં પુષ્પો ખીલે છે. તે મનુષ્યના ચિત્તને હરે છે. સૂર્યના પ્રકાશથી અંધકાર નાશ પામે છે. ત્યારે ઠંડો અને સુગંધી પવન ધીરે ધીરે વહે છે. મનુષ્યો સવારે સૂર્યને નમે છે અને અર્ધ્ય આપે છે. મનુષ્ય સૂર્ય પાસેથી આરોગ્ય અને સુખ મેળવે છે. આદિદેવ તમને નમસ્કાર. હે ભાસ્કર અમારા પર પર પ્રસન્ન થાઓ. દિવાકર, પ્રભાકર તમને નમસ્કાર છે.
3. The sky becomes red at sunrise and at sunset. Birds sing in the forests, gardens and in the orchards in the morning, wasps buzz on flowers and creepers. Those wasps sit on the flowers and drink the juices of flowers. Flowers that blossom in the garden please the minds of people. Darkness is faded away by the sunlight. Cold and fragrant wind blows slowly in the morning. People bow to the sun and offer water to the sun in the morning. Humans receive health and happiness from the sun. Oh Adideva bow to you, oh Bhaskara be favourable to me. Oh Divakar, bow to you, oh Prabhakar bow to you.

૪) હંસ સરસ્વતીનું વાહન છે. તેથી સરસ્વતીને હંસવાહિની કહે છે. હંસો હિમાલયની પાસે માનસરોવરમાં રહે છે. હંસને કમળો અત્યંત ગમે છે. ઘણું કરીને હંસ દૂધ અને પાણીને છૂંટું પાડે છે અને દૂધને પીએ છે. તેથી હંસ સાર વસ્તુને ગ્રહણ કરે છે. તે (નકામી) અસાર વસ્તુને ત્યજે છે. તેથી સજ્જનો હંસની માફક સાર ગ્રહણ કરે છે. તેની ચાલ ખૂબ જ સુંદર છે. તે બધા પક્ષીઓમાં ઉત્તમ અને સુંદર ગણાય છે. તે સરોવરમાં મોતીનો ચારો ચરે છે. એક રાજહંસથી સરોવર જેટલું શોભે છે તેટલું કિનારા પર રહેતા હજારો બગલાઓથી ઘેરાયેલું સરોવર શોભતું નથી.

4. A swan is the carrier of the Goddess Saraswati. Therefore Saraswati is called the rider on swan. Generally swans live on the bank of Manasa Lake near Himalayas. A swan likes lotuses very much. It is said the swan generally separates water from the milk and drinks milk. Therefore, a swan takes the essence of anything. It abandons useless things. Therefore good people prefer the essence like the swan. Its gait is graceful. They are the best and the most charming. They eat pearls in the lakes. Only one royal swan can adorn the lake but the thousands of cranes crowded round around the lake can't.